

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

प्राचीन भाषा अभ्यासमंडळ,

बी.ए.तृतीय वर्ष

संस्कृत

2009 -10 पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी.ए. तृतीय वर्ष संस्कृत (सामान्य)
(नवीन अभ्यासक्रम)
पेपरचे नाव - नाटक व साहित्येतिहास
पेपर क्र. G -III

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) उत्तररामचरितम् । - भवभूती [तीन अंक सुक्ष्म अभ्यास व संपूर्ण स्थूल अभ्यास]	[40]
ii) भामिनीविलास : । पंडितराज जगन्नाथ [प्रथम प्रास्ताविक विलास :]	[40]

उत्तररामचरितम्	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये i. भवभूती नाटककाराचा अभ्यास व नाटककार भवभूतीचा परिचय ii. भवभूतीच्या कलाकृतींची ओळख iii. संस्कृत नाटयात भवभूतीचे स्थान	05
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन i. भाषांतर ii. साहित्यिक सौन्दर्य iii. नाटकाची वैशिष्ट्ये iv. नाटकिय योजना	35

भामिनीविलास [प्रास्ताविकविलास :]

गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये i. कवी पंडितराज जगन्नाथाच्या काव्याची ओळख ii. कवी पंडितराज जगन्नाथाची साहित्य शैली जाणणे	05
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन i. श्लोकांचे भाषांतर ii. साहित्यिक सौन्दर्य iii. ग्रंथ वैशिष्ट्ये	35

संदर्भ ग्रंथ

- 1) भामिनीविलास : (हिन्दी) महावीर प्रसाद द्विवेदी
गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास प्रकाशन, मुंबई 1991
- 2) भामिनीविलास : (हिन्दी) संपादक - राधेश्याम मिश्र
चौखंबा संस्कृत संस्थान, वाराणसी
- 3) भामिनीविलास : (मराठी) प्रास्ताविक विलास, संपादक,
प्रा.शिवदास जाधव, श्री. रामकृष्ण प्रकाशन, पुणे
- प्रश्नपत्रिका स्वरूप**

वेळ 3 तास

गुण 80

(भाग 1)

उत्तररामचरितम् ।

1. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
2. संदर्भसहित स्पष्टीकरण	(4 पैकी 3)	12
3. दीर्घोत्तरी	(2 पैकी 1)	10
4. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	08

(भाग 2)

भामिनीविलास

5. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
6. संदर्भसहित स्पष्टीकरण	(4 पैकी 3)	12
7. दीर्घोत्तरी	(2 पैकी 1)	10
8. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	08

अन्तर्गत मूल्यमापन

20

एकुण गुण

100

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी.ए. तृतीय वर्ष संस्कृत (ऐच्छिक)

(नवीन अभ्यासक्रम)

पेपर क्र. S -III

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) भगवद्गीता -कर्मयोग ।	[40]
ii) कादम्बरी - कवी बाणभट्ट । [शुकनासोपदेश]	[40]

भगवद्गीता - कर्मयोग	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. गीता तत्त्वज्ञानाची ओळख	
ii. कर्मश्रेष्ठत्व प्रतिपादन	
iii. गीतेचे भारतीय जीवनातील स्थान	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. भाषांतर	
ii. कर्मसिध्दान्त	

शुकनासोपदेश ।

गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. संस्कृत साहित्यातील गद्य काव्याची ओळख	
ii. बाणभट्टाचे संस्कृत साहित्यातील योगदान	
iii. गद्य काव्याचे वैशिष्ट्ये	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. भाषांतर	
ii. काव्य सौन्दर्य	
iii. बाणभट्टाची भाषा शैली	
iv. गद्यकाव्याचे निकष	

संदर्भ ग्रंथ

- 1) भगवद्गीतेतील कर्मयोग (संकलित श्लोक) म.मो. केळकर
- 2) शुकनासोपदेश : (हिन्दी) प. हरिलाल झा चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

वेळ 3 तास

गुण 80

(भाग 1)

भगवद्गीता - कर्मयोग

1. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
2. संदर्भ	(4 पैकी 3)	12
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	10
4. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	08

(भाग 2)

शुकनासोपदेश

5. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
6. संदर्भ	(4 पैकी 3)	12
7. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	10
8. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	08

अन्तर्गत मूल्यमापन

20

एकुण गुण

100

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
बी.ए. तृतीय वर्ष संस्कृत (ऐच्छिक)
(नवीन अभ्यासक्रम)
पेपर क्र. S -IV

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) मनुस्मृति । (७ वा अध्याय)	[40]
ii) लघुसिद्धान्तकौमुदी । [संधी प्रकरण]	[40]
iii) ऋग्वेद ।	[20]
[सुर्यसूक्त 1.115, उषःसूक्त 5.80, सोमसूक्त 9.113, मण्डूकसूक्त 7.103, अक्षसूक्त 10.34, पुरुषसूक्त 10.91, सरमापणि संवाद सूक्त 10.108]	

मनुस्मृति ।	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. धर्मशास्त्राची ओळख	
ii. स्मृति ग्रंथांचा भारतीय जीवनावर परिणाम	
iii. समाज जीवनाला साधक-बाधक संदर्भाने विचार	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. भाषांतर	
ii. राजकिय जीवनाचा आढावा	
iii. साहित्यिक स्थान	

लघुसिद्धान्तकौमुदी व ऋग्वेद	
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. व्याकरण परंपरेची ओळख	
ii. व्याकरणशास्त्राचे बदलते स्वरूप	
iii. वेदांचे साहित्यिक महत्त्व	
iv. वेदांची विषयवस्तू जाणणे	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. भाषांतर	
ii. स्वरसंधी अभ्यास	
iii. सूक्तांचे भाषांतर	
iv. सूक्तांच्या देवतांचा अभ्यास	
v. वैदिक स्वर आघाताचे महत्त्व	

संदर्भ ग्रंथ

- 1) मनुस्मृति - एक समालोचन डॉ. अंकुश रा. सावंत - केशव भिकाजी ढवळे
- 2) सार्थ मनुस्मृति - संपादक, विष्णुशास्त्री बापट
- 3) लघुसिध्दान्तकौमुदी - चंद्रिका (हिंदी) व्याख्या विजयमिश्र शास्त्री, चौखंम्बा विद्याभवन, वाराणसी
- 4) लघुसिध्दान्तकौमुदी (मराठी) म.म. वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर 365 (नवी) सदाशिव पेठ, फडके चौक, पुणे 2
- 5) प्रा. नीला सोमलवार - कौमुदी प्रकाशन यवतमाळ 445001
- 6) लघुसिध्दान्तकौमुदी - म.दा.साठे
- 7) ऋग्वेद

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

वेळ 3 तास

गुण 80

(भाग 1)

मनुस्मृति

1. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
2. संदर्भ	(3 पैकी 2)	10
3. दीर्घोत्तरी	(2 पैकी 1)	10

लघुसिध्दान्त कौमुदी

4. सूत्रांचे स्पष्टीकरण दया	(5 पैकी 3)	12
5. टीपा दया	(3 पैकी 2)	08
6. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	10

ऋग्वेद

7. भाषांतर स्पष्टीकरणात्मक टीपांसह(5 पैकी 3)	12
8. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1) 08

अन्तर्गत मूल्यमापन

 20

एकूण गुण

 100

बी.ए. तृतीय वर्ष (कला)
समकक्ष अभ्यासक्रम
२००९-१० पासून

जुना अभ्यासक्रम		नवीन अभ्यासक्रम	
पेपर क्रं.	पेपरचे नाव	पेपर क्रं.	पेपरचे नाव
G-III	१) विक्रमोर्वशीयम् २) नीतिशतकम्	G-III	१) उत्तररामचरितम् - भवभूती (१, २ व ३ अंक सूक्ष्म अभ्यास व संपूर्ण स्थूल अभ्यास) २) भामिनीविलास - पंडितराज जगन्नाथ (प्रथम प्रास्ताविक विलास)
S-III	ऋक्सूक्तसुगन्ध, ईशावास्योपनीषद् व वैदिक संस्कृत साहित्यांचा इतिहास	S-III	१) भगवद्गीता (कर्मयोग) २) कादंबरी (सुकनासोपदेश) - बाणभट्ट
S-IV	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी अनुवाद, लेखन व काव्यशास्त्रेतिहास	S-IV	१) मनुस्मृति (७ वा अध्याय) २) लघुसिद्धान्तकौमुदी (संधी प्रकरण) ३) ऋग्वेद (७ सूक्त)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव

प्राचीन भाषा अभ्यासमंडळ,

एम.ए. द्वितीय वर्ष

संस्कृत

2009 -10 पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
एम्.ए. द्वितीय वर्ष (संस्कृत)
(नवीन अभ्यासक्रम)
पेपरचे नाव - नाटक व साहित्येतिहास
पेपर क्र. SK - 4

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) अभिज्ञानशाकुन्तलम् कालिदास - मराठी एम्.आर.काळे	[30]
i) अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास । [रामायण व महाभारत, श्राव्य काव्य व दृश्यकाव्य संदर्भाने]	[25]
ii) आयुर्वेदाचा इतिहास । [माधव निदान व रामेश्वर दर्शन वगळून मूल सिध्दान्त व आयुर्वेदातील ग्रंथ या संदर्भात]	[25]

अभिज्ञानशाकुन्तलम्-कालिदास	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये i. कालिदासाच्या नाटयकृतींची ओळख ii. नाटककार म्हणून कवी कालिदासाचे संस्कृत साहित्यातील योगदान.	05
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन i. भाषांतर ii. कालिदासाची नाटय शैली iii. अभिज्ञानशाकुन्तलम् नाटकातील साहित्य सौंदर्य जाणने.	25
अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास	
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये i. अभिजात संस्कृत साहित्यकृतींची ओळख करून देणे ii. अभिजात संस्कृत साहित्याचे महत्त्व	05
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन i. अभिजात साहित्याचे स्त्रोत ग्रंथ ii. श्राव्य काव्य प्रकारातील काव्यप्रकार व काव्य iii. दृश्य व काव्यकृतीचे अध्ययन iv. कवी व काव्यकृतीचे अध्ययन	20

आयुर्वेदाचा इतिहास	
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये i. आयुर्वेदांच्या परंपरेची ओळख ii. आयुर्वेदाचे आरोग्य दृष्टीकोनातून महत्त्व	05
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन i. आयुर्वेदिक ग्रंथ परंपरा व त्यांची ओळख ii. आयुर्वेदातील मूलभूत सिध्दातांची ओळख iii. आयुर्वेदाचे सर्वकालिन महत्त्व	20

संदर्भ ग्रंथ

- 1) अभिज्ञानशाकुन्तलम्-कालिदास चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी
- 2) संस्कृत साहित्य का इतिहास : डॉ. जयनारायण वर्मा, पुष्पा गुप्ता तरुण प्रकाशन, गाझियाबाद, 1991
- 3) संस्कृत साहित्य का इतिहास - वाचस्पती गैराला, चौखम्बा विद्याभवन वाराणसी, 1960
- 4) संस्कृत साहित्य का इतिहास - बलदेव उपाध्याय, शारदामंदिर वाराणसी, 1969
- 5) संस्कृत साहित्य का इतिहास - डॉ. शिवबालक द्विवेदी, सुशिला पाण्डेय, ग्रंथ रामबाग, कानपूर, 1976
- 6) A concise History of Classical Sanskrit Literature Gaurinath - Motilal Banarasidas, 1974
- 7) अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास, डॉ. गोखले, डॉ. माहुलीकर संपा डॉ. सिंधू डांगे, ऋत्नायन, मुंबई 2004

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

वेळ 3 तास

गुण 80

अभिज्ञानशाकुन्तलम्

1. भाषांतर (3 पैकी 2)	10
2. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
3. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10

अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास

4. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
5. ग्रंथ व ग्रंथकाराची माहिती द्या (2 पैकी 1)	05
6. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10

आयुर्वेदाचा इतिहास

7. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
8. ग्रंथ व ग्रंथकाराबद्दल माहिती द्या (2 पैकी 1)	05
9. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10

अन्तर्गत मूल्यमापन

20

एकुण गुण

100

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
एम.ए. द्वितीय वर्ष (संस्कृत)
(नवीन अभ्यासक्रम)
पेपरचे नाव - व्याकरण व भाषाशास्त्र
पेपर क्र. SK - 5

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) व्याकरण महाभाष्य - पतंजलि । [केवळ पस्पशान्हिक]	[40]
ii) भाषाशास्त्र । [संस्कृत भाषेच्या संदर्भाने]	[40]
I. भाषा, भाषाशास्त्र, भाषांचे वर्गीकरण उद्गम व विकास	
II. वर्ण विचार व वर्णमाला	
III. व्यवसिते	
IV. वाक्यविचार	
V. कारक विचार	
VI. आघात विचार	
VII. भाषा अभ्यासाच्या विविध पध्दती	
VIII. भाषा पृथक्करण पध्दती आणि अर्थसिध्दान्त	
IX. भाषाशास्त्रीय सिध्दान्त (a) ग्रिम नियम (b) ग्रामसमन नियम (c) वर्णर नियम	

व्याकरणमहाभाष्य	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
I. व्याकरणावरील भाष्यग्रंथांची ओळख	
II. भाष्य ग्रंथांचे व्याकरणशास्त्रातील महत्त्व	
III. भाष्यकार पतंजलिचा परिचय	
IV. व्याकरणक्षेत्रात भाष्यकारांचे योगदान	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
I. भाषांतर	
II. संकल्पनांचे स्पष्टीकरण	
III. सूत्रांचे विवेचन करणे	

भाषाशास्त्र

गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
I. भाषाशास्त्राची ओळख	
II. संस्कृत भाषेच्या संदर्भाने भाषाशास्त्रीय विवेचन	
III. संस्कृत भाषेच्या भाषाशास्त्रीय अध्ययनाची पंरपरा	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
I. अभ्यासक्रमात समाविष्ट घटकांचा अभ्यास	
II. भाषाशास्त्रीय सिध्दान्तांची व संकल्पनांची ओळख	
III. भाषेचे परिवर्तित स्वरूप अभ्यासणे	

संदर्भ ग्रंथ

- A. व्याकरण महाभाष्य (पतंजलि मराठी भाषान्तर) म.म. काशिनाथशास्त्री अभ्यंकर, पुणे
- B. 1) प्राचीन भारतीय भाषाशास्त्र म.दे. पण्डित
शुभदा सारस्वत प्रकाशन पूर्ण प्रथमावृत्ती - 2000
- 2) संस्कृत भाषाविज्ञान - डॉ. राजकिशोर सिंह, विनोद पुस्तक मंदीर आग्रा
- 3) भाषा आणि भाषाशास्त्र - गजेन्द्रगडकर एस.एन. मंबई विश्वविद्यालय, मुंबई
- 4) भाषाविज्ञानकी भारतीय पंरपरा - त्रिपाठी रामदेव
बिहार राष्ट्रभाषा प्रकाशन, दिल्ली 1968
- 5) संस्कृत का भाषाशास्त्रीय अध्ययन, भोलाशंकर व्यास
भारतीय ज्ञानपीठ प्रकाशन दिल्ली 1971
- 6) भाषाशास्त्राची मूलतत्वे - मौर्य राजनारायण सिटी बुक स्टॉल, पुणे
- 7) भाषा विज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक - मालशे, इनामदार, सोमण - संजय
प्रकाशन पूणे 1982
- 8) Studies in Indian Linguistics - Dalai B.K. भारतीय प्रकाशन दिल्ली
- 9) Introduction to Linguistics - Ratford A. Cambridge Uni. Press 1999
- 10) Introduction to Theoretical Linguistics - Lyons. John, cambridge
Uni. Press 1999.

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

व्याकरणमहाभाष्य

1. भाषांतर (3 पैकी 2)	10
2. संदर्भ (3 पैकी 2)	10
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न	10
4. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10

भाषाशास्त्र

5. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
6. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
7. दीर्घोत्तरी प्रश्न (2 पैकी 1)	10
8. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10
सर्व पाठावर प्रश्न विचारणे आवश्यक	
अन्तर्गत मूल्यमापन	20

एकु ण गुण

100

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
एम.ए. द्वितीय वर्ष (संस्कृत)
(नवीन अभ्यासक्रम)
पेपरचे नाव - दर्शन साहित्य
पेपर क्र. SK - 6

नेमलेला अभ्यासक्रम	गुण
i) सांख्यकारिका [सांख्यतत्त्वकौमुदी सहित]	[40]
ii) अर्थसंग्रह - लौगाक्षिभास्कर	[40]

सांख्यकारिका	तासिका
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. सांख्य दर्शनाची विचारपरंपरेची ओळख करुन घेणे	
ii. दर्शन साहित्य थोडक्यात ओळख	
iii. ग्रंथकारांचा परिचय	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. सांख्य दर्शनाची विचारपरंपरेची ओळख करुन घेणे	
ii. दर्शन साहित्य थोडक्यात ओळख	
iii. ग्रंथकारांचा परिचय	

अर्थसंग्रह	
गट - अ) अध्ययन व अध्यापनाची हेतू व वैशिष्ट्ये	05
i. भाषांतर	
ii. सांख्यदर्शनातील संकल्पनांची ओळख	
iii. सांख्यदर्शनाचे वेगळेपण	
गट - ब) अध्ययन व अध्यापन	35
i. भाषांतर	
ii. पूर्वमिमांसेनुसार वेदाक्यांची सार्थकता	
iii. पूर्वमिमांसा तत्त्वप्रतिपादन शैली	
iv. पूर्वमिमांसेतील संकल्पनाची ओळख	
v. सामाजिक दृष्टिने पूर्वमिमांसाशास्त्राचा साधक बाधक विचार	

संदर्भ ग्रंथ

- 1) सांख्यतत्त्वकौमुदी (प्रथमावृत्ती - 1987)
डॉ. गंगाधर विठठल कुलकर्णी, महाराष्ट्र राज्य व साहित्यिक आणि सांस्कृतिक मंडळ, मुंबई.
- 2) सांख्यकारिका - कौमुदीप्रकाश (द्वितीयावृत्ती 2003), पंडित द.वा. जोग, डोंबिवली
- 3) सांख्यतत्त्व कौमुदी (1976) (Hindi Translation)
रमाशंकर भट्टाचार्य, मोतिलाल, बनारसीदास, दिल्ली
- 4) सांख्यतत्त्व कौमुदी (प्रथमावृत्ती 1971) (Hindi Translation)
डॉ. गजानन शास्त्री मुसगांवकर, चौखम्बा संस्कृत सिरीज ऑफिस (वाराणसी)
- 5) अर्थसंग्रहसार : । डॉ. रविन्द्र अंबादास मुळे
श्री. संत ज्ञानेश्वर वेदविद्या प्रतिष्ठान औरंगाबाद (प्रथमावृत्ती, 2005)
- 6) अर्थसंग्रह of लौगाक्षिभास्कर (with Eng. Translation)
संपादक - श्रीकृष्णवल्लाभाचार्य (प्रथम संस्करण - 1985)
चौखम्बा ओरिएंटालिया वाराणसी
- 7) अर्थसंग्रह of लौगाक्षिभास्कर (with Eng. Translation)
श्री. एस.एस. सुकठनकर (1983), भारतीय विद्या प्रकाशन, दिल्ली
- 8) अर्थसंग्रह संपादक शि.म.परांजपे (निर्णयसागर प्रेस, मुंबई 1920)
- 9) अर्थसंग्रह with Hindi comentry वाचस्पति उपाध्याय (4th Edition 1998)
चौखम्बा प्रकाशन वाराणसी

प्रश्नपत्रिका स्वरूप

वेळ 3 तास

गुण 100

सांख्यकारिका (सांख्यतत्त्वकौमुदी सहित)

1. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
2. संदर्भसह स्पष्टीकरण	(3 पैकी 2)	10
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	10
4. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	10

अर्थसंग्रह

5. भाषांतर	(3 पैकी 2)	10
2. संदर्भसह स्पष्टीकरण	(3 पैकी 2)	10
3. दीर्घोत्तरी प्रश्न	(2 पैकी 1)	10
4. टीपा द्या	(3 पैकी 2)	10

अन्तर्गत मूल्यमापन

20

एकुण गुण

100

एम.ए. द्वितीय वर्ष (संस्कृत)
समकक्ष अभ्यासक्रम
२००९-१० पासून

जुना अभ्यासक्रम		नवीन अभ्यासक्रम	
पेपर क्रं.	पेपरचे नाव	पेपर क्रं.	पेपरचे नाव
SK-II	१) रसभावविचार - र. प. कंगले २) मृच्छकटिकम् (संपूर्ण)	SK-IV	नाटक व साहित्येतिहास १) अभिज्ञानशाकुन्तलम् - कालिदास २) अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास (रामायण, महाभारत, श्राव्य काव्य व दृश्य काव्य संदर्भाने ३) आयुर्वेदाचा इतिहास (माधव निदान व रामेश्वर दर्शन वगळून मूल सिध्दान्त व आयुर्वेद ग्रंथ)
SK-IV	व्याकरण व भाषाशास्त्र १) वैयाकरणसिध्दान्तकौमुदी (समास प्रकरण) २) भाषाशास्त्र ३) निबंध व अनुवाद	SK-V	व्याकरण व भाषाशास्त्र १) व्याकरणमहाभाष्य - मतंजलि (केवळ पस्पशान्हिक) २) भाषाशास्त्र (संस्कृत भाषेच्या संदर्भाने - ९ पाठ)
SK-VI	साहित्य १) वाल्मिकी रामायण (सुंदर कांड १ ते ६० अध्याय सुक्ष्मा अभ्यास व संपूर्ण स्थूल अभ्यास) २) दशकुमाश्चरितम् (६ व ७ वा उच्छवास)	SK-VI	दर्शन साहित्य १) सांख्यकारिका (सांख्यतत्त्वकौमुदी सहित) २) अर्थसंग्रह - लौगाक्षिभास्कर